

NAGY GÉZA ÉLETMŰVE (1930–2002)

KOVÁTS DÁNIEL

72 éves korában lezárult egy életpálya: augusztus 5-én elhunyt Nagy Géza, a Bodrogeköz népeletének szorgos kutatója. Gazdagnak tekintem földi útját, noha nem kísérték látványos események, éles fordulatok. Ott halt meg, ahol született, azok között nyugszik a karcsai temetőben, akiknek sorsában osztozott, s akiknek örökségét kutatta, gondozta, terjesztette. A *hűség* az a tulajdonság, amely leginkább jellemezte. Ennek ereje adott neki küldetést, témát, kitartást, termékenységet. Nem kényeztette el az élet – gyermekkorában megbélyegezte a paralízis, pályaindulásában fékezte az egyéni gazdálkodás mellett kitartó édesapa fenyegetett helyzete –, ő azonban a fizikai és a társadalmi korlátokkal dacolva találta meg a lehetőségeinek és képességeinek megfelelő, az adott körülmények között sikerrel végigjárható utat. Szűkre szabott térben is úgy tudott mozogni, hogy elérje célját, hogy elismeréstől kísérve alkossa meg életművét.

1930. június 9-én született, s a karcsai általános iskola után a sárospataki református kollégiumban tanult tovább. Mint kortársai közül sokan, viszonylag korán megérezte, de viszonylag későn találta meg igazi hivatását. Balassa Iván öt évvel ezelőtt színesen leírta azt a közeget, ahonnan Nagy Géza útjára indult, s amelyben megismerte őt.¹ Említi, hogy 1950-ben, az *Ethnographia* szerkesztése közben találkozott először Nagy Géza nevével, amikor Bakos József közleményének jegyzetében karcsai adatközlését köszönte meg neki. Az akkor 20 éves ifjú már előzőleg Karcsán Román János akkori segédlelkésztől, Sárospatakon pedig dr. Újszász Kálmán professzortól megkapta az első útmutatást arra, miképp nyúljon avatott kézzel a helyi néphagyomány tényeihez. Mégsem bölcsésznek, hanem inkább lelkésznek, orvosnak, jogásznak készült. Mivel az egyetemekre nem sikerült bejutnia, előbb könyvelőként, majd (1959-től) képesítés nélküli nevelőként vállalt munkát, s közben beiratkozott az egrai főiskolára, ahol 1965-ben szerzett magyar-történelem szakos tanári diplomát. Akkor már gyakorlott gyűjtőként, elismert honismereti szakkörvezetőként tartották számon, hiszen 1960 óta egyéni pályamunkákkal és tanulói gyűjtésekkel egyaránt jelentkezett a helyi és az országos múzeumi pályázatokon.

A Bodrogeközben ekkortájt Balassa Iván – aki 1956 és 1961 között a sárospataki Rákóczi Múzeum igazgatója volt – a néprajzi gyűjtés új hullámát indította el azokra az előzményekre alapozva, amelyek a cigándi Kántor Mihálynak és a sárospataki faluszeminárium tagjainak a nevéhez fűződnek. Nagy Géza karcsai és a magam zemplénagárdi szakköri munkája is az ő biztatása és útmutatása alapján virágzott ki.² Újszász Kálmán,

¹ *Balassa Iván: Nagy Géza, a Bodrogeköz kutatója.* = Széphalom 9. A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, 1997. 405–409.

² Karcsai, karosi általános iskola tanulóinak gyűjtéséből később Nagy Géza két önálló gyűjteményt is közzétett: 1. Karcsai népelet. (A karcsai ált. iskola Erdélyi János honismereti szakkörének anyagából.) Karcsa, 1971. 201. 2. Mesék, mondák Karcsáról és Karosból. (A karcsai ált. iskola és a II Rákóczi Ferenc Művelődési

Morvay Péter és Végh József figyelme is nagy hajtóerőt jelentett; e tudós nemzedék jótékony hatása aligha túlozható el. Nekik is köszönhető, hogy Nagy Géza egyre felkészültebben gyűjtötte össze, dolgozta fel, hozta nyilvánosságra a karcsai népélet jellemzőit. Sokáig az anyaggyűjtés állt munkásságának középpontjában, eredményeit a sárospataki Rákóczi Múzeumba, a miskolci Herman Ottó Múzeumba, a Magyar Mezőgazdasági Múzeumba, a Néprajzi Múzeumba, a Nyelvtudományi Intézetbe, a Magyar Rádióba küldött pályamunkáiban hasznosította. Nyomatásban csak 1966-ban jelent meg első dolgozata,³ s 1970-ben indult meg rendszeres publikációs tevékenysége.⁴ Amikor 1997-ben szakirodalmi munkásságának bibliográfiáját közzétettük, a listán 161 tétel szerepelt; azóta közlemények további sora gazdagította az életművet.⁵

A 25 éves ifjú 1955-ben alapított családot; Nagy Erzsébetet vette feleségül, aki ugyanabból a világból nőtt ki, mint férje, ugyancsak kitűnő ismerője a hagyományos karcsai népéletnek, a gazdálkodásnak, a szokáskincsnek, a családi viszonylatoknak, a helyi nyelvjárásnak; segítő munkatársként állhatott mindvégig férje oldalán. Két fiuk, György és Géza pedagógusként apjuk nyomdokába lépett, de Karcsáról Egerbe, illetve Miskolcra elkerülve kiszakadtak a megkezdett néprajzi-honismereti feltárásból.⁶

Amikor Nagy Géza 1987-ben a pácini Bodroglői Kastélymúzeum igazgatója lett, munkásságának új szakasza kezdődött: főhivatásként művelhette tovább etnográfusi hajlamait és felkészültségét. A megyei múzeumi szervezet szakmai lehetőségei által segítve létrehozta a múzeum állandó kiállításait,⁷ összegyűjtötte, kiállította a bodroglői népélet anyagi kultúrájának tárgyait, s lépéseket tett a szellemi és szociális kultúra értékeinek rögzítése érdekében. Ebből a célból indította meg „Bodroglői Füzetek” című kiadványsorozatát, amelynek köteteit legnagyobb részben a saját gyűjtésével töltötte meg.⁸ A múzeumi baráti kör, valamint egy hagyományápoló alapítvány létrehozásával a

Otthon Erdélyi János Honismereti Szakkörének gyűjtéséből.) Karcsa, 1973. 212. Lásd még: Találós kérdések Karcsáról. (A karcsai ált. iskola Erdélyi János honismereti szakkörének gyűjtéséből.) = Bodroglői és hegyközi néphagyományok. Összeáll.: Kováts Dániel. Sátoraljaújhely, 1985. 29–57.

³ A Zemplén megyei Karcsa községben használatos állatnevek. = Borsod megye népi hagyományai. (Néprajzi gyűjtők és szakkörök válogatott anyaga.) Szerk. Bodgál Ferenc. Miskolc, 1966. 108–136.

⁴ Népmesegyűjtés Karcsán. = Szülőföldünk, Borsod. (A Borsod-Abauj-Zemplén megyei honismereti gyűjtők fóruma.) Szerk. Bodgál Ferenc. Miskolc, 1970. 8–16.

⁵ Ezután jelentek meg a következők (az önálló kötetként megjelenteket dőlt betűkkel emelem ki): 1. *Bodroglői balladák II.* Karcsa–Pácin, 1997. 240.; 2. A keresztszülők és szerepük a gyermek nevelésében Karcsán. = Széphalom 9. A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve 1997. 175–182.; 3. Kántor Mihály emlékezete. = Hírlevél. A Kazinczy Ferenc Társaság tájékoztatója. 27. sz. 1998. 4.; 4. *A Bodroglői helytörténeti és néprajzi bibliográfiája 1837–1997.* I–II. k. Sárospatak–Karcsa, 1999. 504.; 5. A karcsai határ vizeinek néprajzi vonatkozásai. = Széphalom 10. A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, 1999. 493–505.; 6. Adatok Karcsa népoktatásának történetéhez (1800–1914). = Művelődésünk múltjából. Bibliotheca Comeniana VIII. Sárospatak, 1999. 159–186.; 7. Adatok Karcsa társadalmának megismeréséhez. = HOMÉvk. XXXVII. Miskolc, 1999. 1157–1171.; 8. *Nemesbikk krónikája.* Nemesbikk, 2000. 205.; 9. A karcsai temető és a temetkezés szokásai. = Széphalom 11. A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, 2001. 157–160.; 10. A Bodroglői településeinek és népességének alakulása a bodroglői mocsarak lecsapolásáig. = Előadások a Bodroglőkről. Sárospatak, 2001. 5–11.

⁶ Nagy György gimnazistaként készítette első néprajzi dolgozatait: Halászat a Karcsán. = Karcsai népélet. Szerk. Nagy Géza. Karcsa, 1971. 81–90.; A népi teherhordás eszközei Karcsán. = Bodroglői és hegyközi néphagyományok. Összeáll. Kováts Dániel. Sátoraljaújhely, 1985. 61–77.

⁷ Beszámolt ezekről a sajtóban. Vö.: A Bodroglői múzeuma. A pácini Mágóchy-kastély. = Újhelyi Körkép, I. évf. 4. sz., 1988. 3.; Új kiállítások a pácini múzeumban. = Észak-Magyarország, 1988. szept. 20. 1.; Bodroglői kastélymúzeum. = Számadás III. évf. 27. sz. 1991. júl. 4. 22.

⁸ A sorozat darabjai: 1. Bodroglői történetek (Leírások, mondák, versek, 1989). 2. Rajzok a Bodroglőkből (Bódisz Attila rajzaival, 1990). 3. Tatárhalál Pácinban (Mondák képekben. Bódisz Attila munkája, 1991). 4–5. Bodroglői tájszótár (1992). 6–8. A magyarországi Bodroglők földrajzi nevei (1994). 9. Bodroglői

nyomdai költségek fedezésének anyagi alapjait sikerült megteremtenie, a vállalkozás legjelentősebb szponzora azonban ő maga volt, hiszen az esetek többségében mindenféle honoráriumról lemondva, a kötetek tartalmának megalkotását, szövegének megszerkesztését, gépbe írását egyedül végezve szinte szó szerint „saját erőből” készültek el a kötetek. Három további kiadvány tervéről tudok, amelyek megjelentetését céljaul tűzte ki, s a reá jellemző makacs, megtörhetetlen igyekezettel ezeket kiadásra elő is készítette. Az egyik „A karcsai gyermek és játékaik” címmel a sorozat 16-19. kötete lett volna, a másik pedig 20-21. kötetként a „Bodroközi népdalok” kottával kísért gyűjteménye. Az életmű záróköveként készült el Karcsa történetének és néprajzának monografikus igényű összefoglalása, amelyen még betegen, a kórházi kezelések szüneteiben is dolgozott. A karcsai községi önkormányzat kiadásában október közepén jelent meg e nagyszabású munka.⁹ Ha (kiadóra, nyomdára váró) említett két kötete is megjelenik, olyan teljes, kerek, lezárt életmű marad Nagy Géza után, amely öt további évtizedekre éltetni fogja a Bodroköz népe és e kistáj kutatói körében.

Mi jellemzi ezt az életművet?

Mindenekelőtt a tanulmányozott tárgy *egységessége*. Ha a kisebbik fia kérésére és anyaggyűjtő segítségével készült „Nemesbikk krónikája” című műtől, továbbá könyvismeretéseitől¹⁰ eltekintünk, a szülőföld népének és tájának témái töltik ki Nagy Géza munkáit. Ez lehetővé tette számára az elmélyülést, erejének összpontosítását, az anyagfeltárás impozáns mértékét.

Jellemző az is, hogy bár Karcsa és a Bodroköz a vizsgálat földrajzi tere, ezen belül azonban – időben és tematikában – a *széles körű érdeklődés* és tájékozottság tűnik fel az olvasónak. Történelmi vénája vezette el az 1898-as karcsai földosztó mozgalom vizsgálatához,¹¹ a karcsai közigazgatás fejlődésének jellemzéséhez,¹² az 1831-es kolera-járvány idején alkalmazott gyógyító eljárások bemutatásához,¹³ 1848 bodroközi határsainak számbavételéhez,¹⁴ Karcsa településtörténetének kutatásához,¹⁵ a 19. századi karcsai népoktatás képének megrajzolásához.¹⁶ Az írott források közül a legteljesebben a karcsai református egyházközség dokumentumait dolgozta fel, s az azokból merített ismeretek fordították figyelmét a vallási néprajz témáihoz.¹⁷ Az anyagi kultúra tág vilá-

közi balladák I. (1996). 10–11. Bodroközi balladák II. (1997). 12–13. A Bodroköz történelmi és néprajzi bibliográfiája I. (1999). 14–15. A Bodroköz helytörténelmi és néprajzi bibliográfiája II. (1999). Amikor e bibliográfia megjelent, szerzője így nyilatkozott az Észak-Magyarország c. lap 1999. okt. 1-jei számában: „szeretnék eljutni a 25. kiadványig, bár a pénzügyi alapot egyre nehezebb előteremteni”.

⁹ Az ezeréves Karcsa krónikája. Karcsa, 2002. 565.

¹⁰ A legszivesebben folklórkötetéről, névtani munkákról, tsz-történetekről írt. Vö.: *Fekete János*: Kis-kunfélegyháza településfejlődése és utcanevének története. = Honismeret, 1975. 5–6. sz. 107–108.; *Csige József–Szalai Csaba*: A balmazújvárosi Lenin Termelőszövetkezet 25 éve. = Honismeret, 1977. 2–3. sz. 98–99.; *Mező András*: Találkozás Bereggel. = Honismeret, 1980. 4. sz. 51–52.; *Pallag Rózsa*: Kárpát-ukrajnai magyar népmesék. = Honismeret, 1990. 1. sz. 73–74.; *Györffy István*: Magyar falu, magyar ház. = Honismeret, 1989. 3. sz. 8.; Magyar néprajz, V. Népköltészet. = Honismeret, 1989. 5. sz. 87.; Este, Éjjél, Hajnal. Baranyai népmesék. = Úttörővezető, 1989. 10. sz. 34.; Magyar néprajz, VI. Népzene, néptánc, népi játékok. = Honismeret, 1991. 6. sz. 103.

¹¹ Borsodi Történelmi Évkönyv IV. Miskolc, 1973. 91–115.

¹² Borsodi Levéltári Évkönyv, IV. Miskolc, 1981. 111–136.

¹³ Széphalom I., a Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, 1986. 193–198.

¹⁴ Szülőföldünk, 12. 1988. 6–8.

¹⁵ A Szabadtéri Néprajzi Múzeum Évkönyve 10. Szentendre, 1995. 211–226.

¹⁶ Bibliotheca Comeniana VIII. Sárospatak, 1999. 159–186.

¹⁷ Ilyen tematikájú dolgozatai: Adatok Karcsa lakóinak erkölcsi és társadalmi életéhez a Karcsai Református Egyház jegyzőkönyvei alapján (1807–1925). = Vallási néprajz I–II. ELTE Folklore Tanszék. Bp.,

gából a hagyományos paraszti gazdálkodás foglalkoztatta talán a legjobban, ezen belül a társas munkák bemutatása vonzotta, sikerült az erről való ismereteinket jellemző adatokkal gyarapítania.¹⁸ 1988 óta publikációk egész sorában mutatta be a paraszti családok életrendjét, belső és külső viszonyait, jellemezve ezen át a helyi társadalom működését is.¹⁹ Nagy Géza nevét a folklórkutatás terén elért eredményei tették igazán ismertté a tágabb közvéleményben. Erről adott számot már korai közleményeiben,²⁰ s évről évre vaskos kötetekben nyújtotta be gyűjtését tartalmazó pályamunkáit a megyei pályázatokra. A *Karcsai népmesék* gyűjteménye a Magyar Tudományos Akadémia „Új magyar népköltési gyűjtemény” című sorozatának XX–XXI. köteteként jelent meg 1985-ben, s a szakmai közvélemény egyértelmű elismerését vívta ki. „A király virágoskertje” című mesekönyve a 6–14 éves gyermekek számára készült,²¹ s ugyancsak szép sikert aratott. Utószavában „Mesemondás Karcsán” címmel mutatta be a falut, a mesemondás alkalmait, elmondóit, a mesetípusokat. A prózai örökség mellett a verses népköltészeti alkotásokból is hatalmas gyűjteményt rögzített hangszalagon, a karcsai folklór teljes világa feltárul tehát Nagy Géza tevékenysége nyomán;²² neki, valamint Balassa Iván mondatgyűjtésének köszönhető,²³ hogy ennek a bodrogi közönségnek teljes szellemi kultúrája megismerhető.

A folklórkutatás nyomán jutott el Nagy Géza a helyi *nyelvjárás* tanulmányozásához, ezzel is gyarapítva feltáró munkásságának színskáláját. A mesegyűjtés közben előkerült archaikus népi szókinccs alapozta meg bodrogi tájszótárának gazdag állományát, s lexikai érdekfűzéséből született a névtan területén nagyszabású alapműve.²⁴ A karcsai állatnevek²⁵ mellett elkészítette a család- és ragadványnevek gyűjtemé-

1985. II. k. 54–106.; A karcsai református egyház fegyelmző szerepe. = Szülőföldünk, 9. 1986. 56–58.; A faluközösség és az egyház hatása a bodrogi családok életére. = Borsodi Művelődés, 1988. 3. sz. 68–70.

¹⁸ Például: A nád aratása és felhasználása Karcsán. = HOMKözl. 9. Miskolc, 1971. 109–114.; A gabona föld alatti tárolása Karcsán. = HOMKözl. 12. Miskolc, 1973. 99–103.; A képek életmódja és munkaszervezete a Bodrogi közben. = HOMÉvk. XIII–XIV. Miskolc, 1975. 549–566.; Állattartási adatok Karcsáról. = HOMKözl. 13. Miskolc, 1976. 127–129.; Falusi szegődményesek munkája és életmódja a Bodrogi közben. = Foglalkozások és életmódok. Szerk. *Dobrossy István*. Miskolc, 1976. 181–189.; Társas munkák Karcsán. = Néprajzi dolgozatok Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből. Szerk. *Viga Gyula*. Miskolc, 1981. 245–270.; Adatok Karcsa cserkereskedelméhez. = HOMKözl. 21. Miskolc, 1983. 138–144.; Társas munkák a Bodrogi közben. = Fejezetek a Bodrogi köz néprajzából. Szerk. *Viga Gyula*. Miskolc, 1986. 51–62.; Adatok Karcsa népi csépléséhez. = HOMKözl. 26. Miskolc, 1989. 138–146.; A gépi cséplés előtti szemnyerési módok Karcsán. = HOMKözl. 27. 1991. 340–349.

¹⁹ A bodrogi családok életét alakító tényezők néprajzi vonatkozásai. = A család jelentősége az egyén és a közösség életében. Szerk. *Rátay Csaba*. Sátoraljaújhely, 1988. 1–26.; A szüléssel és a gyermekkel kapcsolatos szokások és hiedelmek a Bodrogi közben. = Széphalom 3, a Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, 1990. 283–298.; A keresztszülők kiválasztása és szerepük a gyermeknevelésben Karcsán. = Szülőföldünk 15. 1990. 26–27.; A lányok munkára nevelődése Karcsán. = Széphalom 4. A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, 1992. 263–269.; A család és a gyermek helyzete a faluközösségben. = Széphalom 7. A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, 1995. 119–130.; A nő és a család a faluközösségben. = HOMÉvk. XXXII–XXXIV. Miskolc, 1996. 668–681.; A keresztszülők és szerepük a gyermek nevelésében Karcsán. = Széphalom 9. A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve 1997. 175–182.

²⁰ Népmesegyűjtés Karcsán. = Szülőföldünk, Borsod. Szerk. *Bodgál Ferenc*. Miskolc, 1970. 8–16.; Pápai Istvánné, a „Karcsai mesék” legkiemelkedőbb mesemondója. = HOMÉvk. X. Miskolc, 1971. 487–505.; Mutatvány Karcsa népmeséiből (A szegényfiú házassága). = Napjaink, XII. évf. 6. sz. 1973. 9–10.

²¹ Akadémiai Kiadó, Budapest, 1987. 263.

²² Vö. továbbá: Gyermekjáték-gyűjtésünk tapasztalatai. A TIT kiadása, Bp. 1988.; Gyermekdalok – gyermekjátékok. = Pedagógiai Füzetek, Miskolc, 1990. 15+55.; Bodrogi balladák I–II. Karcsa–Pácin, 1996, 1997.; A karcsai gyermek és játékai (Kézirat); Bodrogi népdalok (Kézirat).

²³ Karcsai mondák. Új Magyar Népköltési Gyűjtemény XI. Bp. 1963.

²⁴ A magyarországi Bodrogi földrajzi nevei. Pácin, 1994. 421 o.

nyét,²⁶ a Nyelvőr közölte tájszógyűjtését,²⁷ több dolgozatban vette számba a helyneveket,²⁸ foglalkozott a helyi szóláskincessel is.²⁹ Emlékezetes marad az a főiskolásoknak, egyetemistáknak szervezett nyelvjárásgyűjtő tábor, amelynek szakmai alapozásához Sárospatakon Deme László és Végh József nyújtott nekünk közvetlen segítséget, s amelynek terepmunkáját Pácinban, Karcsán, Karosban Nagy Géza irányította.³⁰

Nagy Géza munkásságának sikeréhez az is hozzájárult, hogy jól választotta meg *mestereit*. Írásban is többször vallott arról, hogy Kántor Mihály cigándi néptanítói és hagyományörző tevékenységét példának tekinti.³¹ A zempléni tájhoz és néphez való hűségében Újszászy Kálmán erősítette meg,³² néprajzi gyűjtési és feldolgozó metodikát Balassa Ivántól tanult.³³

Nyitott volt a *jelen kérdéseire*, ezért vállalta, hogy megírja faluja termelőszövetkezetének történetét,³⁴ s segítse a tsz-történeti munkák készítését.³⁵ A rendszerváltozás után aktuális kérdésekről sorra írta hírlapi cikkeit; 1989 és 1996 között negyven írása jelent meg a Magyar Nemzetben, az Újhelyi Körképben, a Sárospatak című havilapban, a Hitelben, az Észak-Magyarországban, a Számadás című újságban, a Magyar Hírlapban, a Szabad Földben. Miközben a kultúrát, a falut, a nyugdíjasokat féltette a változásoktól, nem feledkezett meg alaphivatásáról, s 1993-ban bekövetkezett nyugdíjazása után is következetes szívóssággal dolgozott vállalt témáin.

Munkásságának utolsó évtizedét az összegezés nagy feladatára szánta, amint az publikációinak fentebb jelzett irányából is kitűnik. Ebben is az életműépítés tudatosságát látjuk. A néprajzi adatközlések újdonsága mellett Nagy Géza további érdeme, hogy tájszótárával, helynév-gyűjteményével és bibliográfiájával olyan bodroglői *kézikönyveket* adott az utókornak, amelyek mind a kutatásban, mind az ismeretterjesztésben sokáig hasznosulni fognak. Az összegező törekvés másik iránya, karcsai részpublikációinak monográfiává szerkesztése pedig a szülőfalunak adott olyan szép és maradandó ajándékot, amilyennel kevés magyar település dicsekedhetik. Lezárult egy eredményekben gazdag, alkotó élet, de a karcsai műhelyből – ez meggyőződésem – további kincsek,

²⁵ A bodroglői Karcsa állatnevei 1959–1979. Magyar Névtani Dolgozatok 22. Szerk. *Hajdú Mihály*. Bp. 1981. 43.

²⁶ Karcsa mai család- és ragadványnevei. Magyar Személynévi Adattár 16. Szerk. *Hajdú Mihály*. Bp., 1977. 66.; Megkülönböztető és gúnynevek a Bodroglőben. = Szülőföldünk, I. Miskolc, 1982. 37–41.

²⁷ Tájszavak a bodroglői Karcsa községből. = Magyar Nyelvőr, 1978. 96–107.

²⁸ Vízre utaló határnevek a Bodroglőben = Széphalom 2, a Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, 1989. 123–152.; A bodroglői falvak utcanevei. = Szülőföldünk, 16–17. Miskolc, 1991. 48–50.; Komáromi János műveinek zempléni földrajzi nevei. = Széphalom 6., a Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, 1994. 255–268.; A szlovákiai Bodroglő (Vízre utaló nevek). = Szülőföldünk, 20. Miskolc, 1993. 99–102.

²⁹ Karcsai szólások és közmondások. Magyar Csoportnyelvi Dolgozatok, 30. Szerk. *Hajdú Mihály*. Bp., 1987. 70.

³⁰ Vö. *Kováts Dániel*: Néprajzi táborok a Bodroglőben. = Honismeret, 3. sz. 1986. 52–54.

³¹ Vö. Emlékezzünk Kántor Mihályra! = Szülőföldünk, 6. Miskolc, 1983. 81–82.; A cigándi lámpás. = Észak-Magyarország, 1985. okt. 26. 6.; A Bodroglő volt a szenvedélye. = Itt-hon, az Észak-Magyarország melléklete, 1993. szept. 7. 5.

³² Vö.: Rendhagyó könyvismertetés. Gondolatok az Újszászy Kálmán emlékkönyv kapcsán. = Itt-hon, az Észak-Magyarország melléklete, 1996. júl. 2. 5.

³³ Balassa Ivántól 75. születésnapja alkalmából két írásban is köszöntötte: a) Széphalom 5, a Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, 1993. 363–369. b) Honismeret, 2. sz. 1993. 61–63.

³⁴ Negyedszázad a közös úton. A Karcsai Dózsa Termelőszövetkezet első 25 éve. Karcsa, 1974. 251.

³⁵ Kilencoldalas kérdőívet állított össze a termelőszövetkezetek történetének kutatásához, amelyet a miskolci Herman Ottó Múzeum adott ki 1978-ban. A sátoraljaújhelyi Zemplén Vállalkozásfejlesztési Alapítvány megbízásából 1994-ben áttekintést készített a bodroglői termelőszövetkezetek megalakulásáról és működéséről.

további hatások kerülnek még felszínre, sugároznak szerteszét. A kiadásra váró két gépirat, a gyermekjátékok és a népdalok gyűjteménye mellett ott sorakoznak a polcokon azok a géppel írt szövegek, hangkazetták, amelyekből újabb válogatások állíthatók össze, különösen a mesekincs tárházából. Tatarozzák már a műemlék templom szomszédságában azt az épületegyüttest, amely egy jellegzetes paraszti portán karcsai tájházként fogja vonzani a helybelieket és az idelátogatókat, s amelynek berendezéséhez Nagy Géza fél évszázados búvárkodása, kincskereső teljesítménye jelenti az alapot, az útmutatást.

Életművét rangos elismerések fémjelzik. A Néprajzi Társaság Sebestyén Gyula- (1968), valamint Ortutay Gyula- emlékérmé (1980), a Művelődési Minisztériumtól kapott Apáczai Csere János-díj (1986), a Kazinczy Ferenc Társaság emlékplakettje (1993), a Nyelvtudományi Társaság Csúry Bálint- emlékérmé (1994), a Honismereti Szövetség „Notitia Hungariae” emlékplakettje (1994), Borsod-Abaúj-Zemplén megye Alkotói-díja (1995), a Herman Ottó Múzeum Pro Museo plakettje (2000), a karcsaiaktól 70. születésnapja alkalmából kapott díszpolgári cím mind-mind azt jelzik, hogy minden közösségben, amelyben munkálkodott, kiemelkedő munkát végzett, teljes elismerést aratott. A halálával a családot, a helyi közösséget, barátainak és tisztelőinek tág körét, a megyei múzeumügyet, a Néprajzi Társaságot, a Nyelvtudományi Társaságot, a Honismereti Szövetséget, a Kazinczy Ferenc Társaságot, a Comenius Társaságot ért veszteség sokáig fájdalmas marad. Mégsem nélkülözzük őt teljesen, hiszen életművének gazdagsága tovább sugározza emberi és szakemberi értékeit ezután is. Őrizzük lelkünkben nyílt mosolyát, beszédének ízeit, baráti gesztusait. Él tehát tovább – emlékezetünkben és műveiben.